

J. S. Stalin

Till Lenins död

Tal vid SSSR:s andra sovjetkongress den 26 januari 1924

Inledande kommentar

Nedan följer Stalins berömda minnestal efter Lenins död, där Lenin framställs i religiösa termer, som en slags gudomlig profet. För en marxist är detta snarast frånstötande, men talet var nog heller inte avsett för de medvetna kommunisterna, utan var ett försök att anknyta och appellera till religiösa underströmmar hos de ryska massorna.

Stalins tal var givetvis inte bara en isolerad företeelse, utan ingick i en omfattande kampanj efter Lenins död. För att klargöra det historiska sammanhanget följer här ett utdrag ur Isaac Deutschers *Stalin*-biografi:

Tre dagar senare, den 21 januari 1924, dog Lenin. Trots alla de senaste årens lidanden och besvikelser sörjdes han av folket som få ledare i historien har blivit sörjda. För folket var hans namn alltså jämt symbolen för revolutionens stora löfte, ett samhälle av likaberättigade och fria medborgare. De sörjande massorna vände redan oroliga ögon mot hans lärjungar: vem av dem skulle inta hans plats vid statsrodret? Trots den senaste tidens strider och förkastelsesdomar gick mångas tankar till Trotskij. Men han syntes inte vid Lenins bår, då massorna ägnade den döde ledaren sin sista hyllning, eller vid de många minnesmötena. Trotskij hade rest till Kaukasien för att söka vård för sin sjukdom, och om man får tro hans eget vittnesmål, kom han inte hem till begravningen, därför att Stalin givit honom fel upplysning om dagen. Det kan tyckas att episoden vägde lätt på historiens vågskål. Men det är ett faktum att under dessa dagar triumvirerna [Stalin, Zinovjev och Kamenev], och inte Trotskij, inpräglade sin bild i en folkfantasi som satts i rörelse av långa och pompösa begravningsceremonier. En skicklig regi riktade strålkastarljuset på triumvirerna när de symboliskt trädde fram i bräschen. Stalins egen ”Biografiska krönika” återger förloppet med karakteristisk utförlighet, dag för dag, ja, timme för timme:

Den 21 januari: 6.50 f.m. Lenin avlider i Gorkij. 9.30 f.m. Stalin och andra medlemmar av politbyrån anländer till Gorkij.

Den 22 januari: Stalin medverkar vid utfärdandet av ett manifest ”Till alla S.S.S.R:s medarbetare” och utsänder budskap till partiets provinsavdelningar med uppmaning till trohet mot den döde ledarens lärdomar.

Den 23 januari: 9 f.m. Stalin och andra ledare bär kistan med Lenins stoft från Lenins hem i Gorkij. 1.30 e.m. Stalin och hans vänner bär kistan från Paveletskijbangården till fackföreningsbyggnaden i Moskva, där Lenin ligger på lit de parade under de fyra närmaste dagarna. 6.10 e.m. Stalin står med i hedersvakten vid båren.

Den 25 januari: Stalin uppmanar partiet att samla Leninrelikier till det nyinstittade Lenininstitutet.

*Den 26 januari: 8.24 e.m. På den andra sovjetkongressen uppläser Stalin en trohetsed till Lenin.*¹

Den 27 januari: 8 f.m. Stalin intar sin plats i hedersvakten vid Lenins bår. 8.30 f.m. Stalin stiger fram till huvudändan av båren. 9 f.m. Stalin jämte andra bär kistan ur fackföreningsbyggnaden. 4 e.m. Begravningsprocessionen anländer till Röda torget; Stalin jämte andra bär in kistan i det blivande mausoleets krypta.

Den 28 januari: Stalin talar på ett minnesmöte.

¹ Min kursivering: Det är denna som nedan återges i sin helhet. – Red

De magnifika ceremonierna svor fullständigt mot Lenins tänkesätt och livsstil; hans enkelhet och avsky för det pompösa hade nästan blivit till ett ordspråk. Ceremonierna avsåg att egga ett primitivt, halvorientaliskt folk till överspänd dyrkan av den nya Leninkulten. Detsamma gällde mausoleet på Röda torget, där Lenins balsamerade lik bisattes, trots hans änkas protester och många bolsjevikiska intellektuellas indignation. För myriader bönder, vilkas religiösa behov undertryckts under revolutionen, blev mausoleet snart en vallfartsort, det bisarra Mecka för en ateistisk tro, som krävde sin profet och sina skyddshelgon, en helig grav och ikoner. Alldeles som kristendomen under sin spridning till hedniska länder absorberade hedniska tros-element och riter och samman-smälte dem med sina egna grundtankar, absorberade nu marxismen, frukten av en västeuropeisk tankevärld, element ur den bysantinska traditionen, så djupt rotad i Ryssland, och ur den grekisk-ortodoxa ritualen. Det var en ofrånkomlig utveckling. Marxismens abstrakta trossatser kunde existera, i sin rena form, i intellektuella revolutionärens hjärnor, i synnerhet de som levtt som emigranter i Västeuropa. Nu, sedan doktrinen verkligen omplanterats i Ryssland och kommit att dominera en stor nations tänkesätt, var det oundvikligt att den i sin tur anpassade sig efter denna nations andliga klimat, dess traditioner, seder och vanor. Omärkligt hade processen redan pågått någon tid. Ingen hade haft en djupare inblick i den och känt sig mera hämmad av den än Lenin. Hans död blev den katharsis som befriade många av hans lärjungar från den rena marxismens hämningar. Den uppenbarade graden av den ömsesidiga anpassning mellan doktrin och miljö som dittills hade ägt rum.

Det var kanske naturligt att den triumvir som tillbragt sina formgivande år i ett grekisk-ortodoxt prästseminarium blev det förnämsta mediet för denna förvandling, att han gav det fullödiggaste uttrycket åt den. Den ed till Lenin som han framsade vid den andra sovjetkongressen förblir intill denna dag det fullständigaste och sannaste avslöjandet av hans inre väsen. I den har stilen i det kommunistiska manifestet ingått en sällsam förening med stilen i den ortodoxa bönboken, och den marxistiska terminologin har förmått sig med den gammalslaviska vokabulären. Dess revolutionära invokationer klingar som en litanía för kyrkokör...

Vi överlåter så ordet till översteprästen Stalin himself.

Martin Fahlgren (januari 2011)

KAMRATER! Vi kommunister är människor av särskild resning. Vi är skurna av särskilt virke. Det är vi, som bildar den store proletäre strategens, kamrat Lenins armé. Intet är högre än äran att tillhöra denna armé. Intet är högre än kallet att vara medlem av det parti, vars grundare och ledare kamrat Lenin var. Det är inte var och en givet att vara medlem av detta parti. Det är inte var och en givet att hålla stånd mot de oväder och stormar, som är förbundna med medlemskapet i detta parti. Det är arbetarklassens söner, armodets och kampens söner, söner av omätliga umbäranden och hjältemodiga ansträngningar, som främst bör vara medlemmar av detta parti. Det är därför som leninisternas parti, kommunisternas parti, därjämte kallas arbetarklassens parti.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att hålla partimedlemmens stora kall högt och bevara det rent. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla detta ditt bud!

Under 25 år byggde och fostrade kamrat Lenin vårt parti och gjorde det till världens starkaste och mest stålsatta arbetarparti. Slagen från tsarismen och dess hejdukar, bourgeoisins och godsägarnas ursinne, Koltjaks och Denikins väpnade angrepp, Englands och Frankrikes väpnade intervention, den hundratungade borgarpressens lögner och förtal — alla dessa skorpioner angrep oavbrutet vårt parti under detta kvartsekel. Men vårt parti stod fast som en

klippa, avvärjde fiendernas otaliga slag och förde arbetarklassen framåt, till seger. I hårda strider smidde vårt parti enhet och sammanhållning i sina led. Genom enheten och sammanhållningen vann det seger över arbetarklassens fiender.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att skydda vårt partis enhet som vår ögonsten. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla också detta ditt bud!

Mödosam och olidlig är arbetarklassens lott. Plågsamma och tryckande är de arbetandes lidanden. Slavar och slavägare, livegna och feodalherrar, bönder och godsägare, arbetare och kapitalister, förtryckta och förtryckare — sådan har världen varit uppbyggd sedan urminnes tider, sådan är den också nu i det övervägande flertalet länder. Tiotals, ja hundratals gånger har de arbetande under seklernas lopp försökt skaka av sig förtryckarna och bli herrar över sitt läge. Men varje gång nödgades de retirera, slagna och smådade, gömmande skymfen och förödmjukelsen, vreden och förtvivlan i sina hjärtan och riktande sina blickar mot en hemlighetsfull himmel, där de hoppades finna räddning. Slavkedjorna förblev orörda, eller också ersattes de gamla kedjorna med nya, lika tryckande och förnedrande. Endast i vårt land har de förtryckta och förtrampade arbetande massorna lyckats kasta av sig godsägarnas och kapitalisternas herravälde och i dess ställe upprätta arbetarnas och böndernas välde. Ni vet, kamrater, och hela världen erkänner det nu, att denna gigantiska kamp leddes av kamrat Lenin och hans parti. Lenins storhet består framför allt just i att han skapade Sovjetrepubliken och därmed i praktiken visade de förtryckta massorna världen över, att hoppet om räddning inte är förlorat, att godsägarnas och kapitalisternas herravälde inte är långlivat, att arbetets rike kan skapas genom de arbetandes egna ansträngningar och att arbetets rike bör skapas på *jorden* och inte i himlen. Därmed tände han i hjärtat hos arbetarna och bönderna i hela världen hoppet om frigörelse. Just därmed förklarar också det faktum, att Lenins namn har blivit det mest älskade bland de arbetande och utsugna massorna.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att skydda och befästa proletarietets diktatur. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi inte skall skona våra krafter för att med heder uppfylla också detta ditt bud!

Proletariatets diktatur upprättades i vårt land på grundvalen av förbundet mellan arbetarna och bönderna. Detta är Sovjetrepublikens första och viktigaste grundval. Arbetarna och bönderna hade inte kunnat besegra kapitalisterna och godsägarna, om inte detta förbund hade funnits till. Arbetarna hade inte kunnat slå kapitalisterna utan böndernas stöd. Bönderna hade inte kunnat slå godsägarna utan arbetarnas ledarskap. Härom vittnar hela historien om inbördeskriget i vårt land. Men kampen för att befästa Sovjetrepubliken är ännu långt ifrån avslutad — den har blott antagit en ny form. Tidigare hade arbetarnas och böndernas förbund formen av ett militärförbund, ty det var riktat mot Koltjak och Denikin, Nu måste arbetarnas och böndernas förbund anta formen av ekonomiskt samarbete mellan stad och land, mellan arbetare och bönder, ty det är riktat mot köpmannen och kulaken och dess målsättning är att bönderna och arbetarna ömsesidigt skall förse varandra med allt vad de behöver. Ni vet, att ingen har verkat för denna uppgift så outtröttligt som kamrat Lenin.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att med alla krafter stärka förbundet mellan arbetarna och bönderna. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla också detta ditt bud!

Sovjetrepublikens andra grundval är förbundet mellan de arbetande från de olika nationaliteterna i vårt land. Ryssar och ukrainare, basjkirer och beloryssar, grusier och azerbajdzjaner, armenier och dagestaner, tatarer och kirgiser, uzbeker och turkmener — alla är de i lika grad

intresserade av att proletarietets diktatur befästes. Det förhåller sig inte bara så, att proletarietets diktatur befriar dessa folk från fjättrar och förtryck, utan genom sin gränslösa hängivenhet för Sovjetrepubliken, genom sin beredvillighet att bringa offer för dess bästa värnar också dessa folk vår Sovjetrepublik mot ränker och angrepp från arbetarklassens fiender. Därför inskräpte kamrat Lenin outröttligt hos oss nödvändigheten av det frivilliga förbundet mellan folken i vårt land, nödvändigheten av att de broderligt samarbetar inom ramen av Republikernas union.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att befästa och utvidga Republikernas union. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla också detta ditt bud!

Den proletära diktaturens tredje grundval är vår Röda armé och vår Röda flotta. Lenin inskräpte upprepade gånger hos oss, att det andrum som vi tillkämpat oss från de kapitalistiska staterna kan bli kortvarigt. Lenin inskräpte upprepade gånger hos oss, att Röda arméns stärkande och förbättrandet av dess tillstånd är en av vårt partis viktigaste uppgifter. Händelserna i samband med Curzons ultimatum och med krisen i Tyskland bekräftade än en gång, att Lenin som alltid hade rätt. Låt oss då svära, kamrater, att vi inte skall skona våra krafter för att stärka vår Röda armé och vår Röda flotta!

Likt en väldig klippa står vårt land mitt i en ocean av borgerliga stater. Våg efter våg vräker mot det och hotar att översvämma och skölja bort det. Men klippan står orubbligt fast. Vari ligger vårt lands styrka? Inte endast i det faktum, att vårt land grundar sig på förbundet mellan arbetarna och bönderna, att det förkroppsligar ett förbund mellan fria nationaliteter, att det skyddas av Röda arméns och Röda flottans mäktiga hand. Vårt lands kraft, dess styrka och fasthet består i att det finner djupa sympatier och orubbligt stöd hos arbetarna och bönderna världen över. Arbetarna och bönderna i hela världen vill bevara Sovjetrepubliken som en pil, vilken av Lenins säkra hand skjutits in i fiendernas läger, som ett stöd för sina förhoppningar om frigörelse från förtryck och utsugning, som en säker fyrbåk, vilken visar dem vägen till befrielse. De vill bevara den, och de kommer inte att tillåta godsägarna och kapitalisterna att förstöra den. Däri ligger vår styrka. Däri ligger styrkan hos de arbetande i alla länder. Däri ligger också svagheten hos bourgeoisin världen över.

Lenin betraktade aldrig Sovjetrepubliken som ett självändamål. Han betraktade den alltid som en outhärlig länk för att stärka den revolutionära rörelsen i västerns och österns länder, som en outhärlig länk för att underlätta de arbetandes seger över kapitalet i hela världen. Lenin visste, att detta är den enda riktiga uppfattningen, inte endast ur internationell synpunkt utan också ur synpunkten att bevara Sovjetrepubliken själv. Lenin visste, att man endast på detta sätt kan elda all världens arbetande människor till avgörande strider för deras befrielse. Det var därför som han, den genialaste bland proletarietets alla geniala ledare, redan dagen efter den proletära diktaturens upprättande lade grunden till arbetarnas International. Det var därför han outröttligt utvidgade och befäste förbundet mellan de arbetande i hela världen — Kommunistiska internationalen.

Ni har under dessa dagar sett tiotusentals och hundratusentals arbetande människor vallfärda till kamrat Lenins bår. Snart kommer ni att få se representanter för miljoner arbetande vallfärda till kamrat Lenins grav. Ni kan vara övertygade om att representanterna för miljoner kommer att efterföljas av representanter för tiotals och hundratals miljoner från alla håll i världen, vilka kommer att vittna om att Lenin var ledaren inte endast för det ryska proletarietet, inte endast för de europeiska arbetarna, inte endast för den koloniala östern utan även för alla arbetande människor världen över.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefalldes han oss att förbli Kommunistiska internationalens principer trogna. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi utan att skona vårt liv skall stärka och utvidga förbundet mellan de arbetande i hela världen — Kommunistiska internationalen!

”Pravda” nr 23, den 30 januari 1924.

Från minnesskriften J. Stalin, *Om Lenin*, Förlaget för litteratur på främmande språk, Moskva 1955